

PREZENTĂRI DE FONDURI ȘI COLECȚII

Tribunalul județean Caraș-Oravița

SILVIA MOLDOVAN

Tribunalul județean Caraș-Oravița a fost creat la 1 ianuarie 1926 odată cu formarea noului județ Caraș, conform legii pentru unificarea administrativă din 14 iunie 1925¹. Organizarea tribunalului s-a făcut în conformitate cu legea pentru organizarea judecătorească din 25 iunie 1924 și cu modificările din 28 noiembrie 1925 și 19 decembrie 1925². În sfera de activitate a Tribunalului Caraș intra întreg teritoriul județului Caraș, avînd în subordine judecătoriile din Oravița, Sasca-Montană, Moldova-Nouă, Reșița, Bocșa-Montană și Bozovici, de la care filiala Caraș a Arhivelor Statului a preluat toate documentele create și păstrate pînă în anul 1948 inclusiv. Ulterior, a fost adăugată și localitatea Gârna din județul Severin, care se află în imediata apropiere a localității Văliug, situată la poalele munților Semenicului, în județul Caraș³.

Pe lîngă atribuțiile de bază privind judecarea în calitate de al doilea for a tuturor cauzelor penale și civile, tribunalul mai avea atribuții pe linia validării drepturilor miniere, a rezolvării conflictelor de muncă ivite între muncitori și patroni, precum și a cauzelor tutelare, a evidenței firmelor sociale în registre comerciale cu caracter public, cît și a regimului asociațiilor care cereau recunoașterea personalității juridice.

Au fost preluate, în anul 1926, și dosarele de firme sociale create de Tribunalul Lugoj începînd cu anul 1876, care au constituit baza înființării secției a II-a firme sociale a Tribunalului Caraș.

Sub numerele de inventar 105, 208, 232 și 233, fondul Tribunalului județean Caraș-Oravița (1876—1952) însumează 51,67 m.l., respectiv, 7424 u.a.

Documentele create de Tribunalul județean Caraș-Oravița în perioada 1926—1952 oferă o multitudine de informații referitoare la dezvoltarea economică a județului, la probleme ale vieții sociale, politice și culturale într-o perioadă istorică bogată în semnificații.

Din punct de vedere economic, fondul Tribunalului județean Caraș reflectă dezvoltarea acestui județ în perioada 1926—1948. Sectorul industrial a cunoscut, după 1925, o dezvoltare și o mai mare stabilitate, în contextul legislației industriale elaborate⁴: legea minelor din anul 1924, legea privitoare la comercializarea și controlul întreprinderilor economice ale statului, legea energiei. Ca urmare, se înființează întreprinderi miniere, fabrici de țiglă și cărămidă, se începe exploatarea unor cariere, a unor stațiuni balneare, cercurile industriale

¹ *Impărțirea administrativă a Românilor însoțită de legea pentru unificarea administrativă...*, Imprimeria Statului, București, 1926, p. 345—388.

² C. Hamangiu, *Codul general al României. Legi noi de unificare*, (1922—1926), vol. II—III, Edit. librăriei Alcalay et Co., București, p. 57—61.

³ Arh. St. Caransebeș, fond Tribunalul județean Caraș-Oravița, dosar 23/1926, f. 14.

⁴ M. Rusenescu, I. Saizu, *Viața politică în România 1922—1928*, Edit. politică, București, 1979, p. 11.

și bancare se orientează spre exploatarea unor noi resurse ale solului și sub-solului. Pe lângă minele de cărbuni de la Anina, Lupac și Cozla-Drențova, care funcționau de mai multă vreme, în anul 1927 începea exploatarea la carierele: de granit, Maidan și Surducul-Mare, de talc, la Pîrvova, de piatră de var, la Reșița, Apadia, Bejenic, Cîrnecea, Mocerîș, Bozovici, Oravița, și de nisip la Doclin. Fabrici de țiglă și cărămidă funcționau la Slatina-Nera, Sasca-Montană, Reșița, Pîrvova, Dalboșeț⁵. Ca urmare a dezvoltării sectorului industrial, în anul 1929 se înființează Direcția a IV-a Regională Minieră, cu sediul la Oravița⁶. Pentru rezolvarea problemelor litigioase, pe lângă Tribunalul județean Caraș-Oravița, se înființează două comisii: Comisia regională de judecată și Comisia de validare a drepturilor miniere, ultima avînd și dreptul de a dispune numirea unor funcționari superiori de grefă pentru conducerea lucrărilor de validare a concesiunilor miniere⁷. Fondul cuprinde documente privind validarea către societăți industriale a unor drepturi miniere în zone de interes economic. Astfel, în perioada 1926—1931 s-a acordat validarea drepturilor miniere pentru Societatea Anonimă Minieră Română „Industria miniere din Banat” în comuna Lupac, Societatea minieră Hanicska în comuna Lăpușnic, consorțiul minier Brancovici Novacovici-Osietzky, județul Caraș⁸, precum și numeroase drepturi miniere acordate Societății U.D.R. pe întreg teritoriul județului Caraș⁹.

Dosarele firmelor sociale cuprind informații legate de activitatea comercială, bancară și industrială din județul Caraș în perioada 1876—1948. Criza economică din 1929—1933 și efectele ei în domeniul industrial și bancar sînt consemnate într-o serie de documente. Se înregistrează o serie de falimente ale firmelor și băncilor mici¹⁰, acordarea concordatului preventiv de către tribunal, reducerea salariilor și concedieri ale muncitorilor. La Reșița, în perioada crizei, a funcționat un singur furnal, s-au efectuat concedieri de 50% din numărul muncitorilor și scăderea salariilor celor rămași la lucru. Situații asemănătoare existau și la Anina, Bocșa, Oțelu-Roșu, Moldova Nouă, Caransebeș¹¹. Societatea U.D.R., care controla industria minieră, metalurgică și de mașini din Banat, înregistrează aceleași fenomene de scăderi ale producției și apoi redresarea intervenită după anul 1933.

Astfel, uzinele din Reșița înregistrau profituri însemnate prin intensificarea exploatării muncitorilor care au declarat greve și au cerut majorarea salariilor, stoparea concedierilor și îmbunătățirea condițiilor de muncă în perioada crizei economice. Elocvente sînt în această privință beneficiile nete înregistrate de această societate anonimă. În anul 1928, conform bilanțului său, firma a înregistrat un beneficiu net de 129.464.928 lei¹², în 1929, 8.870.309 lei¹³, în anul 1930, 72.657.434 lei, în 1932, 29.814.737 lei, în 1933, 43.559.564 lei¹⁴, iar în 1935, 74.031.219 lei¹⁵. Din acest an beneficiile vor crește neîncetat pînă în anul 1939, cînd ele ating cifra de 188.700.771 lei¹⁵.

⁵ Arh. St. Caransebeș, fond Tribunalul județean Caraș-Oravița, dosar 23/1926, f. 17—21.

⁶ Ibidem, f. 46—57.

⁷ Ibidem, f. 114.

⁸ Ibidem, dosar 112/1926, f. 1—5; Colecția Liviu Smeu-Bozovici, dosar 2.

⁹ Arh. St. Caransebeș, fond Tribunalul județean Caraș-Oravița, inventar 232, dosar 2/1911, f. 407.

¹⁰ Ibidem, dosar 49/1932, f. 1—16.

¹¹ Ibidem, dosarele 272/1931, f. 9—26; 29/1935, f. 1—5, 12, 28; 272/1931, f. 9—26, 228—229.

¹² Ibidem, firme sociale, dosar 19/III, 1928—1941.

¹³ Ibidem, dosar 19/V.

¹⁴ Ibidem, dosar 19/IV.

¹⁵ Ibidem.

De-a lungul anilor, în componența acționarilor Societății U.D.R. au loc schimbări dictate și de interesele unor state străine în controlul economiei românești și, în special, a acelei ramuri care coopera cu statul pentru apărarea națională. Pentru a ilustra acest lucru amintim faptul că în anul 1940 printre principalii acționari se numărau Banca de credit român, Banca „Albina” din Sibiu, Malaxa S.A.R., firma cehoslovacă * „Zbrojovka” Brno¹⁶.

Dărilor de seamă, rapoartele și bilanțurile Societății U.D.R. dovedesc că de-a lungul anilor au fost cooptați în consiliile de administrație și comitetele de direcție o serie de personalități ale vieții politice și științifice românești¹⁷.

Analizând situația financiară a țării în urma crizei economice din perioada 1929—1933, guvernul liberal a luat o serie de măsuri menite să preîntâmpine frământări sociale în condițiile în care un număr imens de familii aveau datorii însemnate la bănci, ipotecându-și proprietățile imobiliare. Cum debitorii cei mai numeroși proveneau din rîndurile țărănimii sărace, adeseori lipsite de inventar agricol, legile cu caracter financiar emise în anii 1934—1935 vizau nu numai asanarea datoriilor agricole și urbane, dar și o îmbunătățire a stării de spirit și recâștigarea încrederii în instituțiile de credit românești.

Pentru cunoașterea unor aspecte ale aplicării acestor legi în județul Caraș, fondul Tribunalului Caraș oferă numeroase informații.

Astfel, este important procesul-verbal încheiat la 29 aprilie 1935, în ședința Consiliului de administrație al firmei „Almăjana” (Bozovici) — prima casă de păstrare din Almăj S. A., cu privire la modalitatea de achitare a datoriilor băncii la creditorii săi, în urma aplicării legii de conversiune a datoriilor agricole și urbane din 7 aprilie 1934.

Avînd în vedere marea pondere pe care agricultura o deținea în cadrul economiei naționale și faptul că în sfera acesteia erau ocupați aproximativ 82% din locuitorii țării, problema agrară a constituit unul dintre reperele de bază ale dezvoltării economice și social-politice a României din primele decenii ale secolului al XX-lea¹⁸. De aceea, se impunea rezolvarea problemei țărănești. Din acest punct de vedere reforma agrară din 1921 apare ca un moment important al încercărilor de soluționare a problemei agrare din România.

Documentele din fondul Tribunalului Caraș se referă la exproprierea unor moșii particulare, terenuri aparținînd cultelor, Societății U.D.R. și Comunității de avere a Regimentului nr. 14 sirbo-bănățean; la nemulțumirile țăranilor din anumite zone ale județului din cauza aplicării cu mare întârziere a improprietăririi; la rolul jucat de Societatea Uzinelor de Fier și Domeniile Reșița în tergiversarea aplicării legii de reformă agrară din 1921. În acest sens menționăm exproprierea unor terenuri care aparținuseră Societății U.D.R. Astfel, la 21 martie 1923 Comisia județeană de expropriere și improprietărire din Oravița-Montană hotărăște să exproprieze în favoarea statului intravilanele din localitatea Slatina-Nera, care aparținuseră Societății U.D.R., pentru a fi date celor îndreptățiți la improprietărire ca loturi de casă. Societatea U.D.R. a încercat să rețină din posesiunile sale unele suprafețe motivînd că dorește să construiască obiective industriale, cum a fost și cazul proiectatei hidrocentrale de pe Nera¹⁹. Un aspect similar îl dezvăluie și documentul din 6 septembrie 1934, prin care Regiunea

* În urma Acordului de la Munchen din 29—30 septembrie 1938, Germania hitleristă începe de fapt dezmembrarea și subjugarea Cehoslovaciei a cărei economie este acaparată și pusă în slujba intereselor revanșarde ale Germaniei.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ D. Șandru, *Reforma agrară din 1921 în România*, Edit. Acad. R. S. România, București, 1975, p. 17—41.

¹⁹ Arh. St. Caransebeș, fond Tribunalul județean Caraș-Oravița, dosar 68/1933, f. 8—10.

agricolă Bocșa, și cetățenii din Carașova s-au plins Tribunalului Caraș că, deși au fost expropriate 210 jugăre din proprietatea Societății U.D.R., cei expropriați au încercat să rețină în folosul propriu cele mai bune parcele de terenuri agricole²⁰. În alte cazuri comisiile de expropriere și împrumutări au dat hotărâri contradictorii, care au provocat mari nemulțumiri printre țărani îndreptățiți la împrumutări. Un exemplu concludent în această privință îl constituie faptul că în localitatea Socol pământurile expropriate de la Comunitatea de avere a Regimentului nr. 14 sirbo-bănățean nu au ajuns la toți locuitorii și, ca urmare, foarte mulți locuitori au fost omiși de pe listele de împrumutări²¹.

Nenumărate documente dovedesc că reforma agrară din 1921 s-a aplicat cu foarte mare întârziere din cauza lucrărilor tehnice de parcelare care au fost făcute fără respectarea prevederilor legii.

Tribunalul Caraș era obligat la 27 octombrie 1942 să ia în considerare unele contestații ale ocolului silvic din Moldova Nouă împotriva planului de parcelare întocmit de comisia de expropriere și împrumutări din Oravița pentru localitatea Divici²².

Un alt aspect legat de modul de împrumutări a țăranilor este cel referitor la revolta țărănească de la Cărbunari din anul 1936, când prefectul județului Caraș s-a deplasat în această comună ca să atribuie locuitorilor din comună 250 jugăre de teren stîncos expropriat de la Societatea U.D.R. Trebuie precizat faptul că localitatea Cărbunari era înconjurată de pădurile și pășunile Societății U.D.R., simțindu-se nevoia extinderii terenurilor de pășunat. Reprezentanții comunei refuză semnarea procesului-verbal de împrumutări. În urma primirii unui astfel de teren, starea de spirit a populației a devenit foarte încordată după cum reiese chiar din declarația prefectului: „Am fost apostrofat de o mulțime de femei și oameni pe care nu i-am reținut, cu care ocazie mi s-au aruncat de femei teancuri de acte judecătorești privitor la delikte silvice* fiind lovit și eu și ceilalți cu aceste hîrtii, care au căzut și prin mașină”²³.

În urma acestor frământări se propunea ca primarul comunei Cărbunari să fie schimbat, deoarece era socotit capul „rebelilor”.

La numirea noului primar, socotit unealtă a Societății U.D.R., majoritatea sătenilor comunei Cărbunari s-a opus²⁴.

Prezența printre țărani a unor muncitori de la minele din Anina, locuitori ai satului Cărbunari, determină pe prim-pretorul plasei Sasca Montană să declare că „din cele văzute la fața locului această rebeliune a fost pregătită mai dinainte, că socialiștii din Anina sînt amestecați în cauză”²⁵.

Din cele relatate mai sus reiese că schimburile de terenuri au adus și mai mari avantaje Societății U.D.R., determinînd nemulțumirea locuitorilor din cele 32 de localități din zona montanică, constatîndu-se că atît locuitorii comunei Cărbunari, cît și ai celorlalte localități s-au opus pe bună dreptate schimbului de terenuri, deoarece Societatea U.D.R. le-a oferit terenuri de cea mai proastă calitate. Situația din 1936 se menținea și în anul 1944.

Fondul Tribunalului Caraș reflectă viața culturală la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Se înființează și își desfășoară activitatea o serie de asociații culturale, iar în 1895 se organizează corul vocal din

²⁰ Ibidem, dosar 44/1933, f. 1—7.

²¹ Ibidem, dosar 102/1935, f. 209.

²² Ibidem, dosar 278/1936, f. 1—3.

* Delikte silvice cauzate nu atît de tăierea pădurilor, cît mai ales de pășunatul clandestin în pădurile și pășunile Societății U.D.R.

²³ Ibidem, dosar 172/1936, f. 130.

²⁴ Ibidem, f. 131.

²⁵ Ibidem, f. 132.

Bozovici²⁶. Scopul înființării acestui cor a fost „nobilarea morală și cultivarea artei, muzicii românești, promovarea culturii naționale și apărarea intereselor românești”²⁷. Se preciza faptul că acest cor a luat parte la marea expoziție din București din vara anului 1906 alături de alte asociații corale din Banat, obținând „Medalia de aur”²⁸.

Pentru majoritatea asociațiilor culturale din zonă, multe dintre ele înființate în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, s-a impus refacerea statutelor și aprobarea lor de către tribunal după 1 decembrie 1918, pentru a fi recunoscute de autoritățile românești. După apariția legii pentru persoanele juridice (asociațiuni și fundațiuni) din 6 februarie 1924²⁹, multe asociații corale au cerut recunoașterea personalității juridice. Fondul Tribunalului județean Caraș păstrează aceste dosare pentru numeroase asociații culturale printre care: Reuniunea de cetire, cîntare și muzică din Vrani³⁰, Societatea de cetire și cîntări din Cărbunari-Stinăpări³¹, grupul vocal și muzică „Unirea” din Vărădia³², Societatea culturală „Infrățirea” din Sasca Montană, compusă din casinou, bibliotecă și cor vocal³³, Reuniunea de cetire și cîntare din Fizeș³⁵, Reuniunea „Tinerimea” din Bocșa și Vasiova³⁶, Reuniunea „Unirea” din Tîrnova³⁷, Societatea română de cîntări din Berzasca³⁸, Asociația culturală „Mihai Eminescu” din Ciuchici, înființată în 1945³⁹ ș.a.

Documentele din aceste dosare oferă și posibilitatea cunoașterii stării materiale a asociațiilor menționate. Astfel, la data de 4 iunie 1931, Societatea de cetire și cîntări din Cărbunari și Stinăpări dispunea în biblioteca sa de un număr de 595 volume și 127 reviste⁴⁰.

Pentru cunoașterea istoricului presei din județul Caraș-Severin sînt importante dosarele prin care se aproba apariția unor publicații din Reșița, Oravița și din unele localități rurale.

În anul 1932 s-a acordat dreptul de apariție publicației periodice săptămînale „Valea Bîrzavei” din Reșița. La Oravița apăreau ziarele „Redeșteptarea”⁴¹ și „Românul”⁴².

În vara anului 1946, cînd forțele democratice conduse de P.C.R. luptau pentru victoria în alegerile parlamentare, la Reșița apărea ziarul „Carașul liber”, care va fi organul de propagandă al Frontului Național Democrat; Tribunalul Caraș îi acordă dreptul de apariție la 10 iulie 1946⁴³.

Dezvoltarea relațiilor capitaliste de producție în Banatul de sud a generat pe plan social formarea unui puternic detașament al clasei muncitoare, care a aderat relativ timpuriu la ideile cele mai înaintate ale vremii. Din punct de vedere organizatoric, muncitorii din Caraș s-au organizat în sindicate, multe

²⁶ Ibidem, dosar 81/1927, f. 1.

²⁷ Ibidem, f. 77.

²⁸ Ibidem.

²⁹ C. Hamangiu, *op. cit.* p. 244—261.

³⁰ Arh. St. Caransebeș, fond Tribunalul județului Caraș, dosar 82/1928, f. 17—24.

³¹ Ibidem, dosar 90/1926, f. 14—17.

³² Ibidem, dosar 81/1927, f. 90.

³³ Ibidem, dosar 87/1926, f. 9—15.

³⁴ Ibidem, dosar 64/1926, f. 2—25.

³⁵ Ibidem, dosar 30/1927, f. 2—4.

³⁶ Ibidem, dosar 382/1927, f. 2.

³⁷ Ibidem, dosar 205/1927, f. 2.

³⁸ Ibidem, dosar 172/1928, f. 7.

³⁹ Ibidem, dosar 626/1945, f. 9.

⁴⁰ Ibidem, dosar 90/1926, f. 4.

⁴¹ Ibidem, dosar 73/1939, f. 1—2.

⁴² Ibidem, dosar 3/1926, f. 1—2.

⁴³ Ibidem, dosar 674/1946, f. 1—3.

dintre ele aflate sub influență socialistă sau comunistă (după crearea Partidului Comunist Român din 1921).

Împreună cu alte organisme create tocmai pentru a stăvili organizarea pe principii comuniste a mișcării sindicale, Tribunalul Caraș a urmărit activitatea sindicală din județ și de cele mai multe ori a încercat să frîneze procesul radicalizării clasei muncitoare.

În urma cererii sindicatului muncitorilor din industriile de îmbrăcăminte, textile și pielărie din Reșița de a fi recunoscut ca personalitate juridică, Ministerul Muncii refuza la 28 octombrie 1935 înființarea acestui sindicat, motivînd că membrii săi sînt în majoritate mineri și agitatori ai ideilor comuniste⁴⁴.

Măsura autorităților trebuie legată și de faptul că sindicatele din ramura îmbrăcăminte, textile și pielărie aparținuseră sindicatelor unitare de sub influența P.C.R. care au fost dizolvate în urma Congresului sindicatelor unitare de la Timișoara din 2—5 aprilie 1929.

Intr-un alt document se precizează faptul că Ministerul Muncii, prin adresa nr. 49237 din 17 august 1936, nu era de acord nici cu constituirea sindicatului profesional al funcționarilor particulari din Reșița, deoarece: „funcționarii comerciali din Reșița, tineri sub 20 de ani, fără nici o răspundere morală, majoritatea din ei fiind membri în organizații ale tineretului socialist din Reșița. Din punct de vedere politic, sînt tendințe extremiste de stînga, deci cu astfel de elemente care vor înființarea acestui sindicat la Reșița — unde, de altfel, este cel mai mare centru industrial din țară, populat de muncitori nu este exclus ca pe lângă acțiunile de breaslă să activeze și ca organizație camuflată a partidului comunist”⁴⁵.

Alte documente furnizează informații despre mișcarea grevistă din Reșița, cel mai mare centru metalurgic al Banatului. Una dintre marile acțiuni greviste este cea din primăvara anului 1926, fapt consemnat în procesul verbal din 30 ianuarie 1927, al unei întruniri a sindicatului muncitorilor constructori din Reșița⁴⁶.

Alte documente relatează despre conflictul de muncă dintre muncitorii portuari din Drencova și patronii lor de la mina Cozla aparținînd Creditului Carbonifer S. A. București și Ocolului silvic Berzasca.

La data de 18 mai 1936 Comisia de arbitraj pentru reglementarea conflictelor de muncă de pe lângă Tribunalul Caraș, luînd în considerare doleanțele îndreptățite ale muncitorilor, a hotărît printre altele: „majorarea cu 15% a prețurilor de muncă, stabilirea unor tarife pentru unele munci executate în port”. De asemenea, se respingea cererea Creditului Carbonifer S.A. de a utiliza muncitori proprii la muncile portuare, cît și cererea identică a firmei „Industriile minere din Banat”⁴⁷.

În același timp, în fondul Tribunalului județean Caraș se păstrează numeroase documente privind recunoașterea personalității juridice a unor sindicate: Sindicatul lucrătorilor constructori din Reșița, din anul 1924⁴⁸, Sindicatul muncitorilor manuali din portul Moldova-Veche ș.a.⁴⁹

Un material interesant de studiu îl reprezintă documentele privind organizarea și desfășurarea alegerilor din noiembrie 1946, în care victoria a revenit, cu mare majoritate de voturi, Blocului Partidelor Democratice. Semnificativă în acest sens este statistica rezultatelor alegerilor pentru Adunarea deputaților efectuată

⁴⁴ Ibidem, dosar 101/1935, f. 3.

⁴⁵ Ibidem, dosar 48/1936, f. 21—48.

⁴⁶ Ibidem, dosar 214/1927, f. 34.

⁴⁷ Ibidem, dosar 92/1936, f. 8—10.

⁴⁸ Ibidem, dosar 214/1927, f. 33.

⁴⁹ Ibidem, dosar 153/1926, f. 2.

la 19 noiembrie 1946 în județul Caraș din care rezultă că Blocul Partidelor Democratice a obținut 52.043 voturi, Partidul Național Țărănesc a obținut 19.825 voturi, Partidul Social-Democrat Independent 5.757 voturi iar Partidul Național Liberal-Brătianu 3.360 voturi⁵⁰.

În urma acestei victorii județul Caraș a trimis în parlament patru deputați care reprezentau Blocul Partidelor Democratice.

Noile mutații de ordin politic care au avut loc după alegerile din noiembrie 1946 sînt confirmate și de rezultatele alegerilor din 28 martie 1948.

În fondul Tribunalului județean Caraș se păstrează documente care se referă la pregătirea și rezultatele alegerilor. În procesul verbal încheiat la 12 martie 1948 de către Biroul electoral al județului Caraș era înregistrată depunerea listelor de candidați pentru M.A.N. În județul Caraș Frontul Democrat Popular a obținut 94.851 voturi, iar gruparea independentă numai 2.132 voturi⁵¹.

Fără a ne propune prezentarea tuturor informațiilor cuprinse în fondul Tribunalului județean Caraș, ne oprim la cele pe care le-am considerat mai semnificative pentru a ilustra aportul documentar deosebit al acestui fond la cunoașterea istoriei economice, sociale, culturale și politice a Caraș-Severinului, începînd cu ultimele decenii ale secolului trecut, pînă în anul 1952.

Un tezaur documentar inedit: corespondența lui Al. Christofi (1852-1856) (I)

NICOLAE ISAR

Alexandru Christofi face parte din grupul revoluționarilor munteni de la 1848 exilați în anii următori datorită rolului important pe care l-au avut în cursul desfășurării evenimentelor. Fără a fi o figură de mărimea altor revoluționari de formație militară, precum generalii Gheorghe Magheru și Christian Tell sau colonelul Nicolae Pleșoianu, alături de aceștia, pe maiorul Al. Christofi îl întîlnim în importante momente ale luptei generației de la 1848 pentru unitate și independență națională, pentru progres social.

În unul dintre locurile importante prevăzute în planul revoluționarilor munteni de declanșare a revoluției, anume la Telega-Prahova — unde, cum se știe, în momentul decisiv, din rîndul fruntașilor s-a aflat și Nicolae Bălcescu —, în calitate de ofițer, căpitan atunci, Al. Christofi a îndeplinit o importantă misiune, menită să asigure punerea în aplicare a planului stabilit, așa după cum, asemenea misiuni — unele cu implicații și mai importante — au îndeplinit atunci și alți ofițeri români care aderaseră la cauza revoluției.

Așa cum încercăm să arătăm pe scurt — înainte de a ne referi la bogata sa corespondență inedită din anii exilului la Constantinopol —, viața și activitatea acestui fiu al Craiovei s-au aflat în general sub semnul idealurilor luminoase ale generației de la 1848, ele oferind urmașilor — ca și în cazul atîtor altor militari revoluționari — frumoase pilde de patriotism. Ele justifică interesul unei cerce-

⁵⁰ Ibidem, dosar 3/1946, f. 326.

⁵¹ Ibidem, dosar 6/1948, f. 214.